

THE ROLE OF YOUNG WOMEN IN SCIENCE. NEW TRENDS AND PROSPECTS

Bahodirova Shahnozabonu Dilshod qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Chet tillar fakulteti, Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Bu maqola bugungi kunda jamiyatimizda, oilada va ilm-fanda yosh xotin-qizlarning tutgan o'rni va ayollarimiz uchun yaratilayotgan yangi imkoniyatlarga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: gender tengsizligi, o'zbek ayollari, xotin-qizlarning jamiyat rivojidadagi o'rni, ta'lim-tarbiya, imkoniyatlar, yurt istiqbollari.

Kirish. "Gender tengsizligi" iborasini eshitganingizda, siz beixtiyor JAMIYATDA erkaklar va ayollar o'rtasidagi tengsizlikni tasavvur qilasiz. Ayollarning huquqlari qarama-qarshi jins vakillari tomonidan e'tibordan chetda qolishi yoki rad etilishi yoki ayollarning huquqlari cheklangan bo'lishi mumkin. Lekin men hozir siz bilan gaplashmoqchi bo'lgan narsa jamiyat ichidagi gender tengsizligi haqida emas, balki oiladagi gender tengsizligi haqida.

Oila har bir jamiyatning kichik, ammo ajralmas qismi hisoblanadi. Aksariyat o'zbek oilalarida muhit boshqa xalqlarga qaraganda ancha farq qiladi. Ota-onalar qizlariga qaraganda o'g'illariga ko'proq e'tibor berishga odatlanishadi. Ham moddiy, ham ma'naviy jihatdan. Misol uchun, ularning qizlari maktabdan tashqarida qo'shimcha saboq olmoqchi bo'lganlarida, ota-onalar odatda: "Sen qizsan, keraksiz matematika bilan shug'ullangandan ko'ra, uyda o'tirib, ovqat pishirishni va oilangizga g'amxo'rlik qilishni o'rganganingiz ma'qul", deyishadi.

Qanchalik ishtiyoqi bo'lmasin, ota-onalar uning o'rniga o'g'illarini darsga olib borishadi, maktabga borish unga o'rganish yetarli, deb. O'zbek oilalarida o'g'il bolalar qariganda ota-onasiga g'amxo'rlik qiladi, qizlar esa qarimaydi, degan ishonch bor.

Oilada o'g'il farzand tug'lsa, hammaning boshi osmonga yetadi, xursandchilikning cheki bo'lmaydi. Qiz bola tug'lsa-chi? "Ha mayli, keyingisi o'g'il bo'lar," - deb ko'nglini ko'tarib qo'yishadi. "Qiz bola bironing omonatida, uzatamiz, qutulamiz. Xo'p mayli, balki o'qitarmiz ham. Faqat o'zi harakat qilib, grantga kirsan. O'g'il bolani esa o'qitish shart. Kontrakka bo'lsa ham mayli. Chunki o'g'il bola oila vorisi, ota-ona qariganda suyanchiq bo'ladi!" - deymiz. Qizlar oxir-oqibat turmushga chiqadilar va boshqa oilaning a'zosi bo'lishadi. Ko'rib turganingizdek, gender kamsitish oilada boshlanib, jamiyatda davom etadi.

Qiziq, maktabda, universitetda asosan qizlar a'lo bahoga o'qiydi-yu, lekin nega olimlar, ilm-fan sohasidagilar orasida ular bunchalik kam? Qani? Qayoqqa yo'qolib ketishgan? Nega eng bilimlilar, eng malakalilar orasida deyarli ko'rmaymiz ularni? Odamlarning fikricha, o'qish, ishlash va yuksak marralarga erishish ko'p vaqtni va muntazam shug'ullanishni talab qilar ekan. Xotin-qizlarimizda esa bunday imkoniyatlar yo'q. Ular oila, bola-chaqa, kir-chir, idish-tovoq, boshqalarning xizmatini qilish, hamma ishni tashlab musobaqalarda qatnashishi qiyin masala. Ayollarimizning ortiqcha vaqti yo'q! Jamiyatimizda "Qizlar o'qish-yozishni bilsa bo'ldi, shuning o'zi yetarli," - degan komil ishonch bor! "Qizlar uy-joyini eplasa, bas, o'qish, ishlashni yigitlarga qo'yib berishsin."

Men bir qizni bilaman, u o'qishga tayyor edi, lekin universitetda o'qishni davom ettirish uchun ota-onasi tomonidan ma'naviy yordam yo'q. U universitetga tayyorgarlik ko'rishni va talaba bo'lishni xohlardi, lekin ota-onasi ukasiga tayyorgarlik ko'rishga ruxsat berishdi va ular undan tayyorlanishni xohlaysizmi yoki yo'qmi deb so'rashmadi. U o'qishga shunchalik qattiq bel bog'laganki, hech qanday o'qituvchisiz tayyorgarlik ko'rgan va nihoyat, natijalar e'lon qilinganda, ota-onasidan yetarlicha ma'naviy va moddiy yordam ko'rsatgan akasi muvaffaqiyatsizlikka uchragan paytda universitetga qabul qilingani ma'lum bo'ldi.

Aksariyat o'zbek ayollarida tanlov qilish imkoniyati deyarli yo'q. Agar siz ta'lim olmoqchi bo'lsangiz, ota-onangiz sizga turmushga chiqishni buyuradi. Agar turmushga chiqmoqchi bo'lsangiz, yana kimga turmushga chiqish kerakligini aytishadi. Turmush qurganingizdan keyin sizni eringiz va uning ota-onasi boshqaradi.

Yillar va yillar o'tib, farzandlaringiz siz uchun qaror qabul qiladi. Kasb tanlashda ham sizda cheklovlar mavjud. Ayollar tanlagan ishlarda xilma-xillik yo'q: ular o'qituvchi yoki hamshira. Bu hammasi. Hech kim ulardan boshqa ish qilishni xohlaysizmi, deb so'ramaydi. Balki u advokat yoki dasturchi bo'lishni xohlaydi. Ammo ayollar doimo eshitadilar: "Siz qizsiz. Qizlar uchun o'qituvchi yoki hamshira bo'lish eng yaxshi kasbdir".

Millatning qudratli bo'lishida ayollarning o'rni haqida hech o'ylab ko'rganmisiz? Yurt taraqqiyoti, sivilizatsiya rivoji xotin-qizlarga bog'liq ekanligini-chi? To'g'ri, barcha davlatlarni, deyarli, butun jahonni asosan erkaklar boshqaradi. Ammo har qanday erkakni shakllantiradigan bu ayol, ona! Ona qanday bo'lsa, tarbiya natijasi ham shunday bo'ladi. Ilmli, madaniyatli, dunyoqarashi keng onaning farzandi o'ziga o'xshagan bo'ladi. Go'dak atrof-olamni, avvalo, onasining ko'zi bilan ko'radi. Nima yaxshi-yu, nima yomon? Nimaga intilish kerak? Maqsadga qanday erishmoq lozim? Barchasini onasidan o'rganadi! Agar onaning o'zi bu borada namuna bo'lolmasachi? U farzandini qanday qilib to'g'ri yo'lga solishi mumkin?

Erkak kishi har kuni oilasini boqishdek yukni yelkasiga ortib ko'chaga ketadi. Uning ortidan duo qilib, uyda qoladigan ham, farzandlar tarbiyasi bilan shug'ullanadigan ham-ayoldir! Mening fikrimcha, ayol kishining zimmasida butun bir yurtning ma'suliyati yotadi! Va har birimiz bu ma'suliyatni olamizmi, yo'qmi o'zimiz tanlaymiz!

Xulosa: Ilmli o'g'il ota-onasiga tirgak bo'lsa, ilmli qiz butun millatning tayanchidir! Bizning qizlar ham o'zini namoyon qilishga, yaqinlari ko'magi va daldasiga munosib! Oilaning erkaklari bilan qanchalik g'ururlansak, xotin-qizlarimiz bilan ham shunchalik faxrlansak arziydi!

Qizlar kuchli, chidamli va o'zlari xohlagan narsalarni qilishga qat'iy qaror qilishadi. Agar bizda xohish va ishtiyoq bo'lsa, biz hamma narsani qila olamiz. Biz ham oila, ham martaba bilan shug'ullanishimiz mumkin. Biz ko'p vazifalimiz. Demak, ayollarning kuchiga past nazar bilan qarashning ma'nosi yo'q. Biz kuchli o'zbek ayollari ekanimizdan faxrlanamiz va chegaralarimizni olg'a siljitishda davom etamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Saida Mirziyoyevaning internetdagi rasmiy sahifalari.
2. O'zbekiston Respublikasi xotin-qizlar qo'mitasining rasmiy vebsayti.